

เดียว แต่ วาร์นีย์ (Varney, 1977 : 152) กล่าวว่า เป็นกระบวนการของการพัฒนาในกลุ่มบุคคลที่ทำงานด้วยกัน เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้เรียนรู้ว่าจะทำอย่างไร จึงจะสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายทั้งของตนเอง ของกลุ่ม หรือขององค์การในขณะเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สมชาย นาคารัตน์ (2521 : 777) กล่าวว่า การที่กลุ่มบุคคลมาร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อรุณ รักธรรม (2524 : 30) กล่าวว่า เป็นการสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างประสานสัมพันธ์กันเพื่อประสิทธิภาพในการทำงานทั้งทางด้านปริมาณและด้านคุณภาพ ดังนั้นการทำงานเป็นทีม (Team Work) หมายถึงการทำงานของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพโดยการพยายามทำให้กลุ่มสามารถเรียนรู้วิชาการและวินิจฉัยปัญหาเพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์ต่างๆ ในการทำงานให้ดีขึ้น

เทคนิคการพัฒนาทีมงานวิชาการ จากการศึกษาแล้วว่าการทำงานเป็นทีม หรือการพัฒนาทีมงานนั้นเป็นวิธีการปรับปรุงหรือพัฒนาความสัมพันธ์ ภายในของการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่เรากำหนดไว้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีวิธีการ หรือเทคนิคที่จะนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานเป็นทีม ซึ่งวิธีการหรือเทคนิคที่วาร์นีย์ พยายามสรุปเป็นหลักการได้มี 10 เทคนิค คือ

1. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตนเองและผู้อื่นโดยใช้ " หน้าต่างใจ "

(Johari Window) ทักษา แชมณีนและคณะ (2522 : 189 – 190) กล่าวว่า เป็นเทคนิคที่จะนำไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง คือ ให้เป็นผู้มีความจริงใจ เปิดเผย ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เชื่อถือ และหวังดีต่อผู้อื่นขณะเดียวกันก็หวังที่จะได้รับสิ่งเหล่านั้นจากผู้อื่น ที่จะมีต่อตนเองด้วยเมื่อทุกฝ่ายต่างมีแนวความคิดและปฏิบัติตรงกัน ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันจึงดำเนินไปด้วยดี

2. การฝึกการรับรู้ (Sensitivity Training) เดสเลอร์ (Dessler Grey, 1982 : 266-267)

กล่าวว่าเป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการรู้จักข้อดีข้อเสียของตนเอง ระมัดระวังต่อความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง ในการติดต่อสัมพันธ์ต่อผู้อื่น ทั้งนี้เพราะในการทำงานร่วมกันนั้น ย่อมอาจมีความขัดแย้งเกิดขึ้นเป็นของธรรมดา

3. กลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamic) พยอม วงศ์สารศรี (2531 : 126) กล่าวว่าเป็นการ

จัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สมาชิกได้รู้จักลักษณะของกลุ่มและรู้จักคนอื่นในหลายแง่หลายมุม และมีการเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากกลุ่มจะมีแบบอย่างของการปฏิบัติสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Pattern of Interaction) มีความคาดหวัง (Expectation) และความรู้สึก

(Feeling) ที่เป็นปทัสถานระหว่างกัน มีเอกลักษณ์ (Identity) ที่แตกต่างกันจากบุคคลหรือกลุ่มอื่น มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน

4. การวิเคราะห์การสื่อสารระหว่างบุคคล (Transaction Analysis) พรณราย ทรัพย์ประภา (2525 : 15) ได้กล่าวว่าเป็นเทคนิคที่นำมาใช้ในการสนับสนุนการทำงานเป็นทีมได้ เป็นอย่างดีเพราะเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างทางจิตวิทยาของบุคคลเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยอาศัยพื้นฐานการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล สมาชิกจะได้มีการรับรู้ถึงบุคลิกภาพของตนเองและผู้อื่นเพื่อปรับปรุงตัวให้เข้ากับบทบาทและหน้าที่ที่ตลอดจนสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม

5. โดยใช้ตาข่ายการบริหารของเบลคและมูดัน (Blake & Mouton) " The Blake Mouton Managerial Grid " อภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2525 : 19) กล่าวว่าเป็นเทคนิคที่จะนำไปใช้ในการทำงานเป็นทีม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริหารและสมาชิกด้วยการใช้ขั้นตอนการอบรม 6 ขั้นตอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ และการทำงานร่วมกันของบุคลากร

6. การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ (Management by Objective) สมยศ นาวิการ (2526 : 24) กล่าวว่าเป็นเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาในองค์การเพื่อแก้ปัญหาด้านการจูงใจภายในองค์การ ซึ่งหัวหน้าและสมาชิกมากำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน และกระบวนการในการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์จะมีการประเมินผลในระหว่างการดำเนินงานและเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานแล้ว จะมีการประเมินผลนั้น โดยกระทำร่วมกันระหว่างหัวหน้าและสมาชิก ทำให้เกิดการดำเนินงานรวมทั้งด้านการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

7. กลุ่มสร้างคุณภาพ (Quality Control Circle) โอเดียน (Ordione George S.) , (1965 : 55-56) กล่าวว่าเป็นเทคนิคในการทำงานเป็นทีมที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มบุคคลในระดับล่าง ในการสร้างทีมนั้นทำโดยการให้ทุกคนในกลุ่มที่มีความเต็มใจในการทำงาน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระในการคิด พูด และแสดงทัศนคติ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ด้วย การอาศัยเทคนิคต่างๆ เช่น การระดมสมอง การประชุม การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ประกอบไปด้วยการปฏิบัติ กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพงาน

8. การประชุม (Meeting) วีระพงษ์ เฉลิมจิระวัฒน์ (2526 : 1-2) กล่าวว่าเป็นเทคนิคที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานเป็นทีมเพื่อสื่อสาร ชี้แจง สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ตลอดจนจัดเพื่อให้ทีมงานมีโอกาสปรึกษาหารือ ขอคำแนะนำ ขอความคิดเห็นและเพื่อเป็นการประสานงาน การดำเนินการประชุมจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้องตามขั้นตอน และมีการนำผลการประชุมไปปฏิบัติด้วย

9. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) นิพนธ์ ศศิธร (2524 : 186) กล่าวว่า เป็นเทคนิคที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานเป็นทีมในรูปแบบของการปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นโดยมีวิธีการใช้ที่แตกต่างกัน ทีมงานสามารถเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมได้

10. การบริหารความขัดแย้ง ผอบ โปษะภุชณะ, อ่างใน ฉัตรอรุณ ดันนะรัตน์ (2524 : 361) กล่าวว่า เป็นวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการทำงานร่วมกัน โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างราบรื่นและเป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่าย สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากรนับเป็นสิ่งจำเป็นต่อประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างมากเพราะการศึกษาที่ได้รับมาจากสถาบันการศึกษานั้นส่วนใหญ่จะเป็นความรู้ขั้นพื้นฐาน แต่มีงานหลายอย่างที่ไม่มีการสอนในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีการอบรมบุคลากรเสียก่อนจึงทำงานได้

2.1.4 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดสื่อการเรียนการสอน

จากคุณประโยชน์ของการสื่อสาร มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องจัดดำเนินการเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนเพื่อเสริมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผู้เรียนยังอยู่ในวัยเด็ก ยังไม่สามารถเข้าใจถึงที่เป็นนามธรรมได้ดีเท่าที่ควรจึงจำเป็นต้องใช้สื่อการสอนประกอบในชั้นเรียนเพื่อช่วยส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำในการใช้สื่อการสอนภายในโรงเรียน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีริคสัน (Erickson , 1970 : 182) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในเรื่องการบริหารสื่อการเรียนการสอนว่า 1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางการจัด การให้ การบำรุงรักษาสื่อ ตลอดจนการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ 2) เป็นผู้นำเทคโนโลยีในฐานะที่ผู้บริหารเป็นนักการศึกษาจะต้องพยายามช่วยเหลือครูให้สามารถนำสื่อการสอนมาใช้ประกอบการเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยกระบวนการนิเทศการศึกษา 3) เป็นผู้มีความรู้ในด้านสื่อการสอน ผู้บริหารต้องมีความรู้เกี่ยวกับสื่อการสอนสามารถที่จะให้คำแนะนำ เผยแพร่หรือสร้างสรรค์ สื่อการสอนเพื่อนำมาใช้ในโรงเรียนได้และ 4) เป็นช่างเทคนิค ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถพอสมควรเกี่ยวกับวิธีใช้ และรู้ถึงประสิทธิภาพของสื่อการสอนแต่ละชนิด

2.1.4.1 หลักการใช้สื่อการสอน

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการเรียนการสอน เดล(Dale, 1975 : 72) กล่าวถึงความสำคัญของการใช้สื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพว่า ต้องมีการวางแผน มีการทดลองใช้ ด้านนักเรียนต้องรู้ว่าตนกำลังทำอะไรและเรียนเพื่อวัตถุประสงค์ใด สุภาวงศ์ จันทวานิช

และคณะ (2531 : 70) ได้กล่าวการใช้สื่อการสอนต้องมีการวางแผนและในการใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งควรพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและวางแผนการใช้รอบคอบเพราะการใช้สื่อการสอนจะเกิดผลดีก็ต่อเมื่อครูได้เตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าโดยการวางแผนว่าจะใช้สื่อการสอนอะไรและจะใช้อย่างไร

สรุปได้ว่า สื่อการสอนคือสิ่งต่างๆที่ผู้สอนนำมาใช้เป็นสื่อกลาง เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการซึ่งอาจเป็นวัสดุ อุปกรณ์ กิจกรรม ตลอดจนเทคนิควิธีการต่างๆ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติงานด้านวัสดุ ประกอบหลักสูตร โดยคำนึงถึงการจัดหา การจัดซื้อ การผลิตที่ดี ประหยัด และเพียงพอกับสภาพของโรงเรียนและเหมาะสมกับการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์

2.1.5 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน นอกจากจะมุ่งไปที่กิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารควรคำนึงถึงก็คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มเวลา เต็มกำลัง และเต็มประสิทธิภาพ

หน้าที่หลักของผู้บริหารโรงเรียนคือ การอำนวยความสะดวกการบริหารด้านต่างๆ แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ งานสนับสนุนการเรียนการสอนประกอบด้วยงาน 7 ด้าน คือ

1.การจัดงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 3) ได้กล่าวรายละเอียดแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนมีดังนี้คือ 1) ยึดจุดประสงค์การใช้งบประมาณให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) ยึดหลักของความประหยัด 3) ยึดหลักผสมผสานระหว่างฐานของงบประมาณของปีที่ผ่านมาและไม่คำนึงฐานปีก่อนและ 4) ยึดแผนการดำเนินงานเป็นหลักในการจัดสรรงบประมาณ

2.การจัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมนักเรียนเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้เรียน เป็นกลุ่มๆตามความสนใจและความถนัด

3.การจัดแนะแนว งานบริการหลักของการแนะแนวมี 5 บริการ คือ 1) การบริการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก 2) การบริการสนเทศ 3) การบริการให้คำปรึกษา 4) การวางตัวบุคคล และ 5) การบริติการติดตามผลและประเมินผล

4. การจัดการสอนซ่อมเสริม กรณีการ กิดติคักดี (ม.ป.ป. : 1) กล่าวว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนเป็นกรณีพิเศษนอกเหนือจาก การสอนตามปกติเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในตัว

ผู้เรียน การดำเนินการสอนซ่อมเสริมมีหลายวิธี การจะดำเนินการแบบใดขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอน

5. การจัดให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ก็เพื่อต้องการให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้าตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถและความถนัดในตัวเอง

6. การใช้อาคารสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรจัดอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ทางการเรียนการสอนให้มากที่สุด เป็นหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องวางแผนการทำงานร่วมกันกับบุคลากรในโรงเรียน

7. การนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ กรมวิชาการ (ม.ป.ป : 7-8) ได้เสนอแนวทางในการนำทรัพยากรในท้องถิ่นดังนี้ 1) ครูให้สิ่งแวดล้อมสภาพสังคมและชีวิตเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน 2) ใช้สถานฝึกงานในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ 3) จัดหาทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน และ 4) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้จากประสบการณ์และขนบธรรมเนียมของท้องถิ่น

2.1.6 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

จุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 183) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดและดำเนินการเรียนการสอนจะดำเนินไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพก็ด้วยการวางแผนการบริหารงานด้วยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะครูอาจารย์ ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ

การวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างถูกต้องสะดวกรวดเร็ว และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ชาญชัย อาจิมสมาจาร (2533: 34-38) กล่าวว่า การวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน 7 ประการ ดังนี้ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน 2) การขจัดอุปสรรคการณ์การ เรียนรู้ต่างๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน 3) การเลือกวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายด้านความรู้และรายละเอียด จุดมุ่งหมายด้านเจตคติ ความซาบซึ้งและจุดมุ่งหมายด้านทักษะและการปฏิบัติงาน 4) การกำหนดบทบาท ความรับผิดชอบและกิจกรรมสำหรับบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน 5) การคำนึงถึงวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือซึ่งต้องพิจารณาถึงความสามารถทางสติปัญญาและ

พื้นความรู้เดิมของนักเรียน จำนวนและความหลากหลายของจุดหมายของการเรียนที่จะให้
 ดัชนีชี้วัด ความเหมาะสมที่เกี่ยวกับประเภทของสื่อ หรือกิจกรรมการผลิตสื่อ โดยเฉพาะ
 ประสบการณ์การเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่เดิม 6) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทาง
 กายภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความราบรื่นได้
 ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการวางแผนที่ดี การทำงานเป็นทีม การจัดองค์การและการสนับสนุนทางการเงิน และ7) การประเมินผลและการปรับปรุงแผนเป็นกระบวนการที่ให้อยู่อย่างต่อเนื่องในวิธีการ
 จัดระบบการศึกษา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพของ
 นักเรียน ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์หรือสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนตั้งอยู่ การปรับปรุงหรือดัดแปลง
 กิจกรรมการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 : 49) ได้
 เสนอขั้นตอนและวิธีการใช้หลักสูตรที่ถูกต้องไว้ดังนี้ คือ 1) ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้
 เพื่อจะทำให้ทราบเป้าหมายของการทำงานและทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการ
 สอน 2) ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรทุกประเภทให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้
 ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) เตรียมทำแผนการสอนย่อยและกำหนดการสอนเพื่อวาง
 แผนการสอนให้เหมาะสมและเป็นไปตามอัตราเวลาเรียนที่กำหนด 4) จัดทำแผนการสอนระดับ
 บทเรียนเพื่อนำไปใช้สอนได้ทันทีและตรงตามความต้องการของครู 5) เตรียมสื่อการเรียนที่จำเป็น
 ตามแผนการสอนระดับบทเรียนเพื่อเป็นเครื่องช่วยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

จากที่ได้กล่าวมา การจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร จะเน้นหนักให้ครูผู้
 สอนเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน จากผู้บอกมาเป็นผู้ที่แนะและคอยช่วยเหลือนักเรียนให้ช่วยตัวเอง
 มากที่สุด และครูผู้สอนต้องคอยติดตาม ตรวจสอบพฤติกรรมต่างๆของนักเรียน ฝึกให้เด็กได้เรียน
 รู้ด้วยตนเองปฏิบัติกิจกรรมในห้องเรียนมากกว่าแต่ก่อน กิจกรรมการเรียนการสอนจะยึดเด็กเป็น
 จุดศูนย์กลางครูเป็นเพียงผู้ดำเนินการให้กิจกรรมเป็นไปในแนวทางที่กำหนด

2.1.7 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนนอกเหนือจาก
 การเรียนการสอนในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความ
 สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องจัดให้ผู้เรียนเพราะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ
 ให้แก่นักเรียนรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทั้งยังช่วยเสริมสร้างให้การ
 เรียนรู้ตามหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีนักการศึกษาได้ให้ความเห็นว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนควรจัดและสนับสนุนให้นักเรียนจัดขึ้น เบลท์ และ คลอสมายเออร์ (Blount and Klausmeier) ,(1968 : 534-546) กล่าวว่า การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรจะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาการเป็นผู้นำ รู้จักเคารพนับถือผู้อื่นและตนเอง มีสุขภาพดี มีสุข มีทักษะ ในการใช้ส่วนต่างๆของร่างกาย มีอารมณ์ที่มั่นคง สร้างค่านิยมที่เหมาะสม สร้างสัมพันธ์ภาพกับคนในวัยเดียวกันหรือวัยแก่กว่าได้อีกทั้งช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสร่วมทำงานกับ เพื่อนนักเรียน ครูอาจารย์ และบุคคลต่างๆ ในชุมชน และสามารถที่ดำรงตนได้อย่างมีความสุข การจำแนกประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร เดล (Dale , 1969 :185-201) ได้จำแนกประเภท ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ 10 ประเภท คือ

1. สถานักเรียนคือสถานักเรียนที่ได้รับเลือกเข้าไปช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการปกครองการจัดกิจกรรม
2. ชุมนุมคือศูนย์รวมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กที่มีความสนใจในวิชาการหรือจัดกิจกรรมทำนองเดียวกัน
3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพิมพ์ได้แก่ การจัดทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียนหนังสือพิมพ์ประจำปี หรือประจำรุ่นหนังสือ คู่มือนักเรียน
4. การแสดงนิทรรศการทางศิลปะเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และประชาชน เข้าชมผลงานของนักเรียน
5. การแสดงละครเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวรรณคดี วัฒนธรรมของชาติ ศิลปะประจำชาติและให้เห็นความร่วมมือของหมู่คณะ
6. การแสดงดนตรีเพื่อโรงเรียนจะได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมได้สะดวกขึ้น
7. การทัศนศึกษาหรือการจัดพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่
8. การกีฬาและกรีฑาเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก
9. การประชุมเป็นการอบรมสั่งสอนและอบรมทางวิชาการ
10. การสังคมสงเคราะห์เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น

2.1.8 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียน อัมภา บุญช่วย (2537 :129) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบว่า นักเรียนได้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่

หลักสูตรต้องการหรือไม่เพียงใด ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในหลักการวัดผลและประเมินผลรวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจังการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กระทรวงศึกษาธิการ (2533 : 185) มีความมุ่งหมายเพื่อดูว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการสอนไปแล้ว มากน้อยเพียงใดเช่น ผู้เรียนคิดเป็น มีวินัย และนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ การประเมินผลการเรียนการสอนจึงไม่ได้เน้นการสอนเพื่อสอบ แต่ต้องการให้ผู้สอนประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดปีมากกว่า การวัดผลและการประเมินผลเป็นภารกิจของผู้บริหารที่จำเป็นต้องรับผิดชอบเพราะการวัดผลและประเมินผลเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องดังมีจุดประสงค์ต่อไปนี้คือ

1. จัดตำแหน่งเป็นการศึกษานักเรียนแต่ละคนมีความรู้หรือทักษะเพียงพอหรือไม่
2. วินิจฉัยทำให้ทราบจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนแต่ละคน เป็นแนวทางให้ครูปรับปรุงวิธีการสอนและสามารถซ่อมเสริมให้นักเรียนแต่ละคนได้อย่างถูกต้อง
3. เปรียบเทียบความสามารถของตัวเด็กเป็นการประเมินว่านักเรียนมีการพัฒนามากน้อยเพียงใด
4. เพื่อนำมาใช้ทำนาย เพื่อแนะแนวทางในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อทางใดจึงจะประสบผลสำเร็จ
5. เพื่อนำไปใช้ประเมินค่าโดยจะประเมินผลหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ผลจากการวัดผลจะเป็นแนวทางในการให้ระดับคะแนน

นอกจากนี้ พันธ์ หันนาคินทร์ (2524: 20) ได้เสนอแนะหน้าที่ของผู้บริหารเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษาไว้ดังนี้

1. กำหนดนโยบายโดยทั่วไปเกี่ยวกับการประเมินผล ได้แก่ ประเภทของข้อสอบ ระยะเวลาที่สอบ มาตรฐานที่ยึดถือในการสอบ
2. จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นในการสอบ
3. พยายามหาทางส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการประเมินผลเพิ่มขึ้น
4. การจัดตารางสอบกำหนดผู้คุมสอบ เวลาที่ใช้ในการสอบ
5. การจัดห้องสอบที่นั่งสอบ การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมกับการสอบ
6. ให้คณะกรรมการสอบได้ทราบและเข้าใจระเบียบกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวกับการสอบ
7. เมื่อสอบเสร็จแล้วครูใหญ่ควรประเมินผลการสอบที่ผ่านไป หากมีข้อบกพร่องเกิด

ขึ้นก็ต้องหาทางแก้ไขต่อไป

8. ต้องคอยตรวจสอบให้การสอบดำเนินการไปตามเกณฑ์การประเมินผลและตามแบบฟอร์มต่างๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 24) ได้เสนอวิธีการดำเนินการของผู้บริหารในการวัดผลและประเมินผลดังนี้

1. จัดให้ครูมีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลทุกชนิด ทั้งประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และปลายภาคเรียน เพื่อความสะดวกกับครู

2. จัดให้มีเอกสารประเมินผลการเรียนให้ครบถ้วนและดำเนินการถูกต้องตามระเบียบเป็นปัจจุบัน

3. ส่งเสริมให้ครูประเมินผลการเรียนของนักเรียนของนักเรียนสม่ำเสมอและจะประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

4. รับฟังปัญหาในการเรียนที่จะใช้ในการเรียนการสอนของครูด้วยตัวเอง

5. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในอันที่จะจัดให้ทางบ้านทราบผลการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมมือในการพัฒนาเด็ก

6. ประเมินผลความก้าวหน้าทางวิชาการของโรงเรียนนำผลมาเปรียบเทียบกับผลการประเมินของปีก่อน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

จากที่ได้กล่าวมา องค์การ อินทรมพรรย (2526 : 206-215) ได้กล่าวถึงการวัดผลและประเมินผลว่า เป็นส่วนช่วยให้ได้ข้อมูลแก่ผู้บริหาร ในการตัดสินใจดำเนินการได้อย่างเหมาะสม เพราะผู้บริหารจะต้องอาศัยข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการตรวจสอบปรับปรุงพัฒนาการบริหารและการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องทราบทั้งในด้านวัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการและต้องจัดทำแผนงานในการจัดเตรียมงานที่จะให้การดำเนินงานเป็นไปโดยราบรื่น

2.1.9 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดการศึกษา นอกจากผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้ปกครองนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนแล้ว ชุมชนยังเป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในหลายๆบทบาทอันจะมีส่วนช่วยให้การจัด

การศึกษาของโรงเรียนประสบความสำเร็จ กิติมา ปริติติลล (2532 : 237) ได้กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารการศึกษายุคปัจจุบัน เพราะโรงเรียนจะต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านอาคารสถานที่หรือการเรียนการสอน จะเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน ถ้าโรงเรียนและชุมชนขาดความร่วมมือและไม่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันแล้ว ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตามแนวนี้นี้คงจะสำเร็จได้ยาก สุวัฒน์ มุทเมธา (2532 : 104-111) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. การศึกษาในโรงเรียนสัมพันธ์กับชุมชน
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและมีความรู้สึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของโรงเรียน ยินดีจะให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือโรงเรียน
3. ทำให้ครูกับผู้บริหารและประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน
4. เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เป็นปัญหาต่อการศึกษา
5. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชนเพราะการเรียนการสอนของโรงเรียนต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชน
6. เพื่อใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์
7. ทำให้โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในชุมชนดี

นอกจากนี้ รุ่ง แก้วแดง (2544 : 277) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และนักวิชาการในการจัดการศึกษาเป็นสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครอง จึงต้องกระจายความรับผิดชอบไปให้กับผู้ปกครอง ไม่ใช่ความรับผิดชอบของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวอย่างเช่นที่เป็นอยู่ในรอบร้อยปีที่ผ่านมา ต้องส่งเสริมให้มีสมาคมครูผู้ปกครอง (Parent – Teacher Association) หรือ PTA ในทุกสถานศึกษา เพื่อให้มีบทบาทความร่วมมือด้านวิชาการและกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น มีสิทธิที่จะได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน สามารถแสดงความคิดเห็นได้ทั้งในที่ประชุมสมาคมผู้ปกครอง และผ่านผู้แทนที่อยู่ในคณะกรรมการโรงเรียน โดยวิธีนี้ ผู้ปกครองและชุมชนจะมีสิทธิทางการศึกษาและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ โรงเรียนจะต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่หรือการเรียนการสอนก็ตาม ดังนั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้อง

พยายามจัดกระบวนการวางแผน ควบคุม ประสานงาน จัดบุคลากร และเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชน สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้กับชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและโรงเรียนก็เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชนด้วย

2.2 บทบาทของครูโรงเรียนประถมศึกษา

ในปี 2537 ครูสภาได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจากเดิม 4 ด้าน คือ รอบรู้ ลอนดี มีคุณธรรมจรรยาบรรณ มุ่งมั่นพัฒนา และได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูมาเป็น 11 ข้อ เกณฑ์มาตรฐานนี้มีเนื้อหาครอบคลุมเกณฑ์เดิมสามารถปฏิบัติและประเมินพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของครูได้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ครูผลักดันจากคุณภาพภายในตัวครู เกณฑ์มาตรฐานทั้ง 11 ข้อนี้สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2537 : หน้าคำนำ) ได้กำหนดขึ้นบนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ครูจึงต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูสามารถเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมอื่นๆ เมื่อสอนไปแล้วครูสามารถตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงและชื่นชมต่อความสำเร็จของผู้เรียน

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2539 : 1-25) ได้กำหนดไว้ทั้งหมด 11งาน ดังนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน
3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
4. พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
5. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
9. ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
10. ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
11. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

2.2.1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูหมายถึงการศึกษาศึกษา

ค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่
องค์กรหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้นเช่น การประชุม การอบรม การสัมมนาและการประชุม
ปฏิบัติการ เป็นต้นทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

2.2.2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน หมายถึง การ
เลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรักและหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้นในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน
และกิจกรรมอื่นๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

2.2.3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน หมายถึงการใช้ความหมายอย่างเต็มความสามารถของครูที่
จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุดตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการโดยวิเคราะห์
วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม
รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างมีระบบ

2.2.4 พัฒนาการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึงการเลือกใช้ปรับปรุง
หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอนหรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆที่สามารถนำไปใช้จัด
กิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

2.2.5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิต
เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุด
ประสงค์ของการเรียนรู้

2.2.6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวร หมายถึงการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้น
ให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคล ด้วยการ
ปฏิบัติจริงและสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็น
บุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

2.2.7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ หมายถึงการรายงาน
ผลการพัฒนาผู้เรียน ที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุม สาเหตุ ปัจจัยและ

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครุณาเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้ 1) ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนาและเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน 2) เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และขั้นตอน วิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้นๆ 3) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน 4) ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการปรับปรุง และพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2.2.8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึงการแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจรรยาบรรณที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใส ศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

2.2.9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญรับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

2.2.10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน หมายถึง การตระหนักในความสำคัญรับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

2.2.11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครูสามารถวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนั้น นับว่ามีประโยชน์ต่อวิชาชีพครูหลายอย่าง อันได้แก่ ประการแรก ครูสภาได้ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ให้พิจารณานำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนี้ ไปเป็นเกณฑ์ในการประเมินครู เพื่อประกอบการเลื่อนระดับของข้าราชการครู และทาง ก.ค. ได้รับไปพิจารณานำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภา เป็นเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของกระทรวงศึกษาธิการ ประการที่สอง ครูสภาได้จัดทำชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองของครูชั้น 1 ชุด โดยมีจุดมุ่งหมายให้ครูได้ฝึก

อบรมพัฒนาตนเอง ให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จากการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมดังกล่าว ครู 750 คน ใน 5 จังหวัด ที่เข้าร่วมโครงการนำร่อง แสดงความพึงพอใจว่า ชุดฝึกอบรมดังกล่าวจะช่วยพัฒนาครู และพัฒนาการเรียนการสอนของครูได้เป็นอย่างดีที่จะช่วยให้ครูสามารถทำผลงานวิชาการ เพื่อเลื่อนระดับอย่างมีความสัมพันธ์กับงานในหน้าที่ของครูได้เป็นอย่างดี ทั้งภาครัฐและเอกชน ประการที่สาม สถานศึกษาและครูอาจารย์จำนวนมากได้รับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ได้ขอเอกสารดังกล่าวเพิ่มเติมเพื่อนำไปแจกจ่ายแก่ครู อาจารย์ในสถานศึกษาของตน เพื่อใช้เป็นแนวทางการประเมิน และการพัฒนางาน สถานศึกษาบางแห่งขอให้คุรุสภาไปบรรยายชี้แจงเรื่องนี้โดยเฉพาะ ประการที่สี่ คุรุสภาได้แปลเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูฉบับนี้เป็นภาษาอังกฤษ และจัดพิมพ์เผยแพร่ แก่องค์กรครูต่างประเทศและแก่ชาวต่างประเทศในการประชุมสัมมนาวิชาชีพครู จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างที่เกี่ยวข้องในงานวิชาชีพครู ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงอาชีพหนึ่งที่ได้การยกย่องจากบุคคลอื่น

2.3 บทบาทของชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา

2.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเมื่อพิจารณาถึงบทบาทของโรงเรียนต่อชุมชน และบทบาทของชุมชนต่อโรงเรียนจะเป็นไปในลักษณะแบบที่พึ่งพาอาศัยกัน จากการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529 : 38) พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่ให้ความร่วมมืออย่างดีกับโรงเรียน จะสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พิเตอร์ (Peter Drucker , 2537 : 251) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพดีนั้นจักต้องอาศัยปัจจัยและทรัพยากรจากหลาย ๆ แหล่งมาประกอบกัน และที่สำคัญประการหนึ่งคือ จากชุมชนโดยปกติชุมชนกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันคือ โรงเรียนจะต้องอยู่ในฐานะ " หน่วยหนึ่งของสังคม " อูทัย บุญประเสริฐ (2538 : 67-68) กล่าวว่า องค์การทางสังคมในรูปเชิงระบบจะพบว่า ชุมชนเป็นระบบใหญ่ ซึ่งมีโรงเรียนเป็นระบบย่อยภายใน และโรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชนซึ่งมีบทบาทภาระหน้าที่ทางการศึกษา เพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมโดยตรงต่อการดำเนินงานของโรงเรียนและรับผิดชอบให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ ฟิวสโก (Fusco , 1974 : 320) กล่าวว่า การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงและมีคุณภาพ

ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักถึงภาระหน้าที่ของโรงเรียนที่มีต่อชุมชนที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยอาศัยกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (School-Community Relation) สำหรับจุดหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน สมาคมนักบริหารแห่งสหรัฐอเมริกา (AASA , 1950 : 14) ได้กำหนดจุดหมายไว้หลายประการดังนี้คือ

1. เพื่อแจ้งข่าวสารของโรงเรียนแก่ชุมชน
2. เพื่อให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในโรงเรียน
3. เพื่อรวบรวมความช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดโปรแกรมทางการศึกษา
4. เพื่อพัฒนาความรู้ด้านประชาธิปไตย
5. เพื่อปรับปรุงความร่วมมือระหว่างครูและผู้บริหารในการจัดการศึกษา
6. เป็นการบูรณาการระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนเพื่อปรับปรุงโอกาสทางการศึกษาของเด็ก

7. เพื่อประเมินผลการจัดการของโรงเรียนกับความต้องการของเด็ก

8. เพื่อแก้ไขความไม่เข้าใจในเป้าหมายและจุดประสงค์ของโรงเรียน

นอกจากนี้ซัมซันและอิงสตรอม (Sumption and Engstrom),(1966 : 104-106) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนไว้ 10 ประการ คือ

1. เพื่อรายงานให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับกิจกรรมและข่าวสารของโรงเรียน
2. รับทราบความเคลื่อนไหวจากภายนอกเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน
3. เป็นการส่งเสริมประชาชนให้เข้าใจความสำคัญของการศึกษาและเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ที่จะต้องสนใจต่อการศึกษาของท้องถิ่น
4. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. ส่งเสริมให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางเป้าหมายของการศึกษา

และการพัฒนาการเรียนการสอน

6. เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้เกิดขึ้น โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของสถาบันต่างๆ
7. เพื่อเสนอความรู้ความก้าวหน้าและแนวโน้มใหม่ทางการศึกษาแก่ชุมชน
8. ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่นๆในสังคม
9. เป็นหนทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน
10. เป็นการแก้ข้อข้องใจและสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิดๆ ช่วยให้

ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี ด้วยความซื่อสัตย์และนิยมยกย่อง

สวน กิติมา ปรีดีติลก (2532 : 239) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้คือ

1. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. เพื่อสร้างเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชน
3. เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน
4. เพื่อฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชนและ
5. เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างบ้านกับโรงเรียน ชุมชนมีโอกาสร่วมกิจกรรมของโรงเรียนซึ่งจะสร้างความสนใจและให้ความร่วมมือรู้สึกเป็นเจ้าของในโรงเรียน

2.3.2 ลักษณะของชุมชน

เมื่อพิจารณาลักษณะของชุมชน จะเห็นได้ว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนรอบๆ โรงเรียน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มต่างๆ ประกอบด้วยสถาบันทางสังคมและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งฟิวส์โก (Fusco , 1974 : 323-324) ได้กล่าวถึงกลุ่มต่างๆในชุมชนคือคณะกรรมการการศึกษา ผู้อุปการะโรงเรียน ศิษย์เก่า สถาบันการศึกษา องค์การต่างๆของรัฐ องค์การอุตสาหกรรม กลุ่มอาชีพต่างๆและสถาบันต่างๆในสังคมอาจจะมี ความสนใจและมีกำลังในการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

สวน คิตเดรด (Kindred , 1976: 158-161) ได้กล่าวถึงกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนคือ

1. กลุ่มสมาคมครูและผู้ปกครอง
2. สมาคมต่างๆที่อยู่ใกล้โรงเรียน
3. กลุ่มที่ปรึกษา
4. สมาคมศิษย์เก่านอกจากนี้ อัจฉรา โพธิยานนท์ (2539 : 194) ได้เสนอไว้ว่ากลุ่มผู้บริหารโรงเรียนควรจะต้องมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องสรุปกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน 2) กลุ่มผู้นำชุมชนได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มผู้มีอิทธิพล ข้าราชการ นักการเมือง 3) กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐและเอกชน และ 4) กลุ่มบุคคลต่างๆได้แก่ชมรม สมาคม สโมสร คณะกรรมการการศึกษา ผู้ทรงวุฒิ